

HEMŞİRELİK VE ORMAN FAKÖLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE DUYARLILIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

ANALYSIS OF NURSING AND FACULTY OF FORESTRY STUDENTS' VIEWS ON ENVIROMENTAL SENSITIVITY

Gölşen ULAŐ KARAAHMETOĞLU*

Havva KAÇAN SOFTA**

Esra AÇIKGÖZOĞLU***

Hülya HIZARCI ****

Geliş Tarihi: 16.02.2016, Kabul Tarihi: 13.06.2016

ÖZET

Genel Bilgi: Sağlıklı bir toplum, iyi insan ilişkileri ve eşit gelir dağılımin yanı sıra doğal çevrenin korunmasıyla mümkün olmaktadır.

Amaç: Araştırma, Fazıl Boyner Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü ve Orman Fakóltesi öğrencilerinin çevre duyarlılığına ilişkin görüşlerini ve bu görüşleri etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, Kastamonu Üniversitesi Fazıl Boyner Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü ve Orman Fakóltesinde 2013–2014 öğretim yılında öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri, örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden 130öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, 27 sorudan oluşan kişisel bilgi formu ile Çabuk ve Karacaođlu tarafından geliştirilen Çevre Duyarlılığına ilişkin Anket Formu kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmesinde; sayı, yüzdeler hesapları, t testi, tek yönlü varyans analizi ve Tukey testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %53,1'i hava kirliliğini, %26,9'u su kirliliğini, %33,8'i gürültü kirliliğini ve %12,3'ü toprak kirliliğini rahatsız edici düzeyde bulduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin çevre ile ilgili faaliyetleri incelendiğinde %28,5'i çevre konusundaki yayınları takip ettiğini, %61,5'i kitle iletişim araçlarının çevre bilinci oluşturduğunu, %7,7'si çevre çalışmalarının yeterli olduğunu, %13,8'i çevre kurul faaliyetine katıldığını belirtmiştir. Yapılan istatistiksel çalışmalarında, alınan toplam puanlar (Hemşirelik 49.7±6.0; Orman Fakóltesi 52.3±7.6) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05).

Sonuç: Orman Fakóltesi öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerinden daha fazla çevre duyarlılığına sahip oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri,orman fakóltesi öğrencileri, çevre duyarlılığı.

ABSTRACT

Background: A healthy community is possible with protecting the natural enviroment as well as good human relations and equalin come distribution.

Objective: The study was made as descriptive to identified views of nursing and faculty of forestry students on enviromental sensitivy and factors effecting these views.

Method: The population of the study consisted of 4th grade students in 2013-2014 education year at Fazıl Boyner School Of Health and Faculty of Forestry at Kastamonu University, its sample consisted of 130 students who accepted to attend the study. Personal Information Form with 27 questionsand Questionnaire Form on Enviromental Sensitivity developed by Çabuk and Karacaoğlu were used for data collection. Number, percentage calculations, t test, one-wayanalysis of variance andTukey test were used for data evaluation.

Results: Student stated that airpollution (53.1%), water pollution (26.9%), noise pollution (33.8%) and soil pollution (12.3%) were at disturbing levels. When examined students' activities about enviroment, it was found that 28.5% of students followed publications about the enviroment, 61.5% of students thought that massmedia raised environmental awereness, 7.7% of students found environmental studies enough, 13.8% of students attended environmental committee activities. In statistical studies, between recieved total points (Nursing49.7±6.0; Faculty of Forestry 52.3±7.6) statistically significant difference was found (p<0.05).

Result: It was found that students of Faculty of Forestry has more environmental sensitivy than students of nursing.

Keywords: Students of nursing, students of faculty of forestry, enviromental sensitivy

* Gülřen Ulař Karaahmetođlu Yrd. Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakóltesi, Hemşirelik Bölümü, Kastamonu/ Türkiye

e-mail: gulsen@kastamonu.edu.tr

**Havva Kaçan Softa, Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakóltesi, Hemşirelik Bölümü

***Esra Açıkgözoğlu, Özel Kastamonu Anadolu Hastanesi

****Hülya Hızarcı, Özel Kastamonu Anadolu Hastanesi

GİRİŞ

İnsan yaşamında doğup, büyüdüğü ve geliştiğı çevre önemli bir yere sahiptir (Ay 2012). Çevre insan ilişkisi incelendiğinde bu etkileşimin insanın doğada var olduğu günden bu güne kadar devam ettiği görülmektedir. Giderek artan nüfus, teknolojiye meydana gelen gelişmeler ve toplumların değişen yaşam tarzı ile alışkanlıklarının yol açtığı çevre sorunları, doğal kaynaklarda azalma ve bozulmalara neden olmuş özellikle son yarım yüzyılda tüm yaşam sistemlerini tehdit altına sokmuştur (Deniş ve Genç 2007).

Yüzyıllar boyunca insanoğlu çevresindeki doğal kaynakları sınırsız olarak görmüş ve maksimum fayda sağlamayı amaç edinmiştir. Çevre sorunlarının ortaya çıkması sonucu insanlar çevrenin değerini anlamaya başlamışlardır (Meydan ve Doğu 2008). Ancak, pek çok bilim adamına göre; insanoğlunun çevre ile ilgili sürdürülebilir davranış göstermemesinin sebebi, yetersiz bilgiye sahip olması ve davranışların sonuçlarını düşünmemesidir (Williamson ve Lynch, 2001). İnsanların çevreye yönelik tutumlarının yüksek olmasına rağmen çevre yönelimlerinin olumsuz olabildiğı durumlar da olabilmektedir. Çevre yönelimlerinde tutum, bilgi faktörlerinin yanı sıra inanç ve değerler de önem taşımaktadır (Hoeg, 2010).

İnsanlar yaşadıkları çevreye veya doğaya bilerek ya da bilmeyerek zarar vermektedirler. Bu zararlar insanların sayısı arttıkça ve doğaya gereken önem verilmedikçe daha da artmaktadır (Sarıgöz 2013). Doğanın kendini yenilemesi çok uzun zaman almakta veya sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle var olan ekolojikdengelerin bozulmasını önlemek insanoğlunun yaşamını devam ettirmesi bakımından son derece önemlidir (Haktanır ve Çabuk, 2000). Sağlıklı bir toplum, iyi insan ilişkileri ve eşit gelir dağılımının yanı sıra doğal çevrenin korunmasıyla mümkün olmaktadır (Altın ve ark. 2002).

Doğa ve çevre ile ilgili konularda ciddi problemlerin yaşanmaması için bilinçli, sorumluluk sahibi ve çevreye karşı duyarlı bireyler yetiştirilmelidir. Çevre eğitiminde amaç; çevreye karşı bilinçli, ilgili, çevredeki problemlerin farkına varan, çözüm üretebilen, yeni fikirler ortaya koyabilen, bilgili ve duyarlı bireyler yetiştirmektir (Sarıgöz 2013). Bir başka ifade ile çevre eğitiminin amacı, insanların doğal çevreyi ve çevrenin değerini anlamalarını sağlamaktır (Bonnett, 2007).İnsanlarda çevre duyarlılığının geliştirilerek, çevreye karşı olumlu davranışların ve sorumlu bireylerin oluşturulması bireylere verilecek çevre eğitimi ile mümkün olabilmektedir (Ek ve ark. 2009; Gürbüz ve Kışoğlu 2007).

Karşılaşılan çevre sorunlarına köklü çözümler getirecek kişilerin yetiştirilmesi, çevre ile ilişkili sorunların giderilmesine katkı sağlayacaktır (Uzun ve Sağlam, 2005).Sağlık ve insanların geleceği için çevrenin korunması ve çevreye karşı duyarlı olunması insanların görevi olmalıdır. Bu görev gelecek nesillerin eğitilmesi için aile ortamı ve yerel çevrede başlayıp tüm örgün eğitim yılları boyunca devam etmelidir (Kaya ve ark. 2009).

Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de çevre sorunları ülkenin önde gelen en önemliproblemleri arasında çevre sorunları başta gelmektedir. Ülke-mizde çevre sorunlarındaki durum göz önüne alındığında, çevre eğitimine yeterince önem verilmediği ortaya çıkmaktadır. Çevre sorunlarının insan ve diğer canlıların sağlığı üzerine olumsuz etkileri düşünül-düğünde hemşirelik öğrencilerinin ve doğal yaşam ve çevre ile devamlı ilgilenen ve bu konuda üniversite eğitimi alanorman fakóltesi öğrencilerininçevre sorunları ile ilgili olarak bilgi, tutum ve davranışları oldukça önem kazanmaktadır. Ancak bu konuda gerek ülkemizde ve gerekse diğer ülkelerde yapılmış olan çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Bu nedenle çalışma, orman fakóltesi ve hemşirelik öğrencilerinin, çevre duyarlılığına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın şekli

Araştırma Fazıl Boyner Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü ve Orman Fakóltesi öğrencilerinin çevre duyarlılığına ilişkin görüşlerini ve bu görüşleri etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Kastamonu Üniversitesi Fazıl Boyner Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü ve Orman Fakóltesinde 2013–2014 öğretim yılında öğrenim gören toplam 201 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise; orman fakóltesi ve hemşirelik bölümü dördüncü sınıfta öğrenim gören, derslere devam eden ve çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 130 (Katılım oranı: % 64,67) öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”(Yıldırım ve ark. 2012, Vaizoğlu ve ark. 2005, Ercengiz 2014, Çabuk ve Karacaoğlu 2003)ile Çabuk ve Karacaoğlu tarafından geliştirilen “Çevre Duyarlılığına ilişkin Anket Formu” kullanılmıştır (Çabuk ve Karacaoğlu 2003).

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik (14 soru) ayrıca çevreye yönelik düşünceleri, davranış ve tutumlarına yönelik (13 soru) olmak üzere toplam 27 sorudan oluşmaktadır.

Çevre Duyarlığı Anket Formu

Bu anket formu, öğrencilerin çevre duyarlılığına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla Çabuk ve Karacaoğlu (2003) tarafından geliştirilmiş, öğrencilerin çevreye karşı duyarlı olup olmadıklarına ve örgün eğitim kurumlarında aldıkları çevre eğitiminin yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerini almaya yönelik sorulara yer verilmiştir. Anketin kapsam ve görünüş geçerliği hakkında uzman görüşü alınmış, 64 kişilik bir öğrenci grubuna ön uygulaması yapılmış ve güvenilirlik düzeyi belirlenmiştir. Anketin güvenilirliği için “alfa iç tutarlık katsayısı” testi kullanılmıştır. Alfa güvenilirlik katsayısı (a) 0,81 olarak bulunmuştur. Alt faktörlerin yapı geçerliliği için faktör analizi testi kullanılmıştır. Faktör analizi sonucunda deneme formu için belirlenen 24 maddeden tümünün uygun olduğu belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda ise cronbachalpha iç tutarlık katsayısı 0,84 tür. Anket formu, 24 sorudan oluşmaktadır. Formda öğrencilerin çevreye karşı duyarlı

olup olmadıklarına, örgün eğitim kurumlarında aldıkları çevre eğitiminin çevre duyarlılığı kazanmada yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerini almaya yönelik sorular yer almaktadır.

Uygulama

Çalışmanın ilgili kurumlarda yapılabilmesi için Fazıl Boyner Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğünden ve Orman Fakóltesi Dekanlığından yazılı izin alınmıştır. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilere, çalışmanın amacı, yöntemi ve yararları açıklanarak, araştırmaya katılımları konusunda sözel onamları alınmıştır. Anket formları 16-31 Aralık 2013 tarihleri arasında Fazıl Boyner Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik bölümü ve Orman Fakóltesi 4. Sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Veri toplama aracını uygulamadan önce araştırmacılar tarafından öğrencilere araştırmaya ilişkin bilgi verilmiş ve araştırmaya katılımın gönüllülük ilkesine bağlı olduğu söylenmiştir. Her bir anketformunun uygulanma süresi ortalama 20-25 dakika olarak belirlenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (sayı ve yüzde) kullanılarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin çevre ile ilgili görüşlerinin karşılaştırılmasında ise ki kare testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmamıza katılan öğrencilerin %65,4'ü 20-22 yaş aralığında, %53,8'i kadın, %53,8'i hemşirelik bölümünde okumakta, %63,8'i düz lise mezunu, %36,9'u Karadeniz Bölgesi'nde ikamet etmekte, %53,8'inin annesi ilkokul mezunu,

%45,4'ünün babası ortaöğretim mezunu, %88,5'inin annesi ev hanımı, %35,4'ünün babası çalışmamakta ve %71,5'i sigara kullanmamaktadır (Tablo 1).

Tablo 1: Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n:130)

	Özellikler	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaş	20-22	85	65,4
	23-25	35	26,9
	26 ve üzeri	10	7,7
Cinsiyet	Kadın	70	53,8
	Erkek	60	46,2
Bölüm	Hemşirelik	70	53,8
	Orman Fakóltesi	60	46,2
Mezun Olduğu Okul	Anadolu Lisesi	35	26,9
	Özel Lise	12	9,2
	Düz Lise	83	63,8
Yaşamını Hangi Bölgede Geçirdiği	Marmara Bölgesi	16	12,3
	Akdeniz Bölgesi	30	23,1
	Ege Bölgesi	7	5,4
	Doğu Anadolu Bölgesi	11	8,5
	Karadeniz Bölgesi	48	36,9
Sigara Kullanma	İç Anadolu Bölgesi	18	13,8
	Ara Sıra	13	10
	Bıraktım	5	3,8
	Kullanmıyorum	93	71,5

Tablo 2: Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerinin dağılımı (n:130)

	Özellikler	Frekans (n)	Yüzde (%)
Sinemaya gider misiniz?	Evet	52	40,0
	Hayır	78	60,0
Spor yapar mısınız?	Evet	32	24,6
	Hayır	98	75,4
Doğa ile ilgilenir misiniz?	Evet	14	10,8
	Hayır	116	89,2
Kitap-gazete okur musunuz?	Evet	32	24,6
	Hayır	98	75,4
Sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılır mısınız?	Evet	5	3,8
	Hayır	125	96,2

Öğrencilerin boş zaman etkinliklerine baktığında %40,0'ı sinemaya gittiğini, %24,6'sı spor yaptığını, %10,8'i doğa ile

ilgilendiğini, %24,6'sı kitap-gazete okuduğunu ve %3,8'i sosyal sorumlulukta görev aldığını belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 3: Öğrencilerin çevre faaliyetleri ile ilgili özelliklerinin dağılımı (n:130)

	Özellikler	Frekans (n)	Yüzde (%)
Çevre ile ilgili yayınları takip etme	Evet	37	28,5
	Hayır	93	71,5
Kitle iletişim araçları çevre bilinci oluşturur mu?	Evet	80	61,5
	Hayır	50	38,5
Çevre ile ilgili çalışmalarınız yeterli mi?	Evet	10	7,7
	Hayır	120	92,3
Çevre kurul (TEMA, EVKO, TÜÇEV vb.) faaliyetine katılma	Evet	18	13,8
	Hayır	93	71,5
	Hatırlamıyorum	19	14,6

Öğrencilerin çevre ile ilgili faaliyetleri incelendiğinde %28,5'i çevre konusundaki

yayınları takip ettiğini, %61,5'i kitle iletişim araçlarının çevre bilinci oluşturduğu-

nu, %7,7'si çevre çalışmalarının yeterli olduğunu, %13,8'i çevre kurul faaliyetine katıldığını belirtmiştir (Tablo3).

Tablo 4: Öğrencilerin hava kirliliğine karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşlerinin dağılımı(n:130)

		Hemşirelik		Orman Fakültesi		p
		n	%	n	%	
Ozon tabakasına zararlı maddeleri içeren tüketim mallarını (deodorant ve diğer spreylere) kullanmamaya dikkat edermisiniz?	Asla	9	12,90	7	11,70	X ² =0,177 p=0,915
	Bazen	50	71,40	42	70,00	
	HerZaman	11	15,70	11	18,30	
Kendi aracınız olsa bile, hava kirliliğine yol açmamayı dikkate alarak toplu taşıma araçları kullanırmısınız?	Asla	27	38,60	12	20,00	X ² =6,339 p=0,042
	Bazen	32	45,70	31	51,70	
	HerZaman	11	15,70	17	28,30	
Konuşurken ve çeşitli araçları kullanırken diğer insanların etkilenmemesine dikkat edermisiniz?	Asla	2	2,90	6	10,00	X ² =3,642 p=0,162
	Bazen	37	52,90	25	41,70	
	HerZaman	31	44,30	29	48,30	
İnsanları, hava kirliliği konusunda duyarlı olmaları	Asla	9	12,90	7	11,70	X ² =0,372 p=0,830
	Bazen	40	57,10	32	53,30	
	HerZaman	21	30,00	21	35,00	

Öğrencilerin hava kirliliğine karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; “Ozon tabakasına zararlı maddeleri içeren tüketim mallarını (deodorant ve diğer spreylere) kullanmamaya dikkat edermisiniz?” sorusuna hemşirelik bölümü öğrencilerinin %71.40'nın, Orman Fakültesi öğrencilerinin ise %70.0'inin “bazen” ifade

ettikleri ve bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. “Kendi aracınız olsa bile, hava kirliliğine yol açmamayı dikkate alarak toplu taşıma araçları kullanırmısınız?” sorusuna hemşirelik öğrencilerinin %38,6'sı asla, %45,7'si bazen, %15,7'si her zaman; Orman Fakültesi öğrencilerinin ise %20,0'si

asla, %51,7'si bazen, %28,3'ü her zaman cevabını vermişlerdir. Verilen yanıtlarla

bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 5: Öğrencilerin su kirliliğine karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşlerinin dağılımı (n:130)

		Hemşirelik		Orman Fakültesi		p
		n	%	n	%	
Temizlik maddelerini, zararlı kimyasal maddeler içerip içermediğine dikkat ederek mi satın alırsınız?	Asla	13	18,60	8	13,30	X ² =1,502 p=0,472
	Bazen	37	52,90	38	63,30	
	HerZaman	20	28,60	14	23,30	
Su kullanımının da her koşulda tutumlu musunuz?	Asla	3	4,30	6	10,00	X ² =3,069 p=0,216
	Bazen	42	60,00	28	46,70	
	HerZaman	25	35,70	26	43,30	
Motor yağı, boya gibi zararlı kimyasal maddelerin kanalizasyona karışmamasına özen gösterirmisiniz?	Asla	11	15,70	8	13,30	X ² =0,647 p=0,724
	Bazen	39	55,70	31	51,70	
	HerZaman	20	28,60	21	35,00	
İnsanları, su kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırmısınız?	Asla	3	4,30	2	3,30	X ² =3,430 p=0,180
	Bazen	41	58,60	26	43,30	
	HerZaman	26	37,10	32	53,30	

Öğrencilerin su kirliliğine karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. “Temizlik maddelerini, zararlı kimyasal maddeler içerip içermediğine dikkat ederek mi satın alırsınız?” sorusuna hemşirelik öğrencilerinin %52,9'u, Orman Fakültesi öğrencilerinin %63,3'ü *bazen*; “Su kullanımında her koşulda tutumlu musunuz?”

sorusuna hemşirelik öğrencilerinin %46,7'si, Orman Fakültesi öğrencilerinin %60,0'ı *bazen*; “Motor yağı, boya gibi zararlı kimyasal maddelerin kanalizasyona karışmamasına özen gösterir misiniz?” sorusuna hemşirelik öğrencilerinin %55,7'si, Orman Fakültesi öğrencilerinin %51,7'si *bazen*; “İnsanları, su kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarırmısınız?”

nız?” sorusuna hemşirelik öğrencilerinin %43,3’ü bazen cevabını vermişlerdir (Tablo 5). %58,6’sı, Orman Fakültesi öğrencilerinin

Tablo 6: Öğrencilerin toprak kirliliğine karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşlerinin dağılımı (n:130)

		Hemşirelik		Orman Fakültesi		p
		n	%	n	%	
Yazı yazdığımız kâğıtların her iki yüzünü de kullanmaya özen gösterir misiniz?	Asla	0	0,00	4	6,70	$X^2=4,821$ p=0,090
	Bazen	27	38,60	22	36,70	
	Her Zaman	43	61,40	34	56,70	
Kâğıt peçete kullanımında her koşulda tutumlu musunuz?	Asla	4	5,70	7	11,70	$X^2=2,114$ p=0,347
	Bazen	36	51,40	25	41,70	
	Her Zaman	30	42,90	28	46,70	
Yetiştirilmesi için uygun koşulları dikkate alarak fidan diker misiniz?	Asla	21	30,00	5	8,30	$X^2=18,57$ p=0,000
	Bazen	43	61,40	34	56,70	
	Her Zaman	6	8,60	21	35,00	
Atıkların çöp kutusuna ulaşmasına dikkat eder misiniz?	Asla	4	5,70	2	3,30	$X^2=0,515$ p=0,773
	Bazen	21	30,00	20	33,30	
	Her Zaman	45	64,30	38	63,30	
Atıkları, yeniden değerlendirilebilmeleri için uygun geri dönüşüm kutularına atar mısınız?	Asla	4	5,70	8	13,30	$X^2=3,466$ p=0,177
	Bazen	30	42,90	29	48,30	
	Her Zaman	36	51,40	23	38,30	
Çöpleri atarken sınıflandırır mısınız?	Asla	7	10,00	12	20,00	$X^2=3,084$ p=0,214
	Bazen	42	60,00	35	58,30	
	Her Zaman	21	30,00	13	21,7	
Çevrenizdeki insanları, toprak kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarır mısınız?	Asla	7	10,00	5	8,30	$X^2=7,234$ p=0,027
	Bazen	47	67,10	28	46,70	
	Her Zaman	16	22,90	27	45,00	

Öğrencilerin toprak kirliliğine karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde “Yetiştirilmesi için uygun koşulları dikkate alarak fidan diker misiniz?” sorusu ile

bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (p<0.05). Hemşirelik öğrencilerinin %61,4’ü, Orman Fakültesi öğrencilerinin %56,7’si “bazen” cevabını vermişlerdir.

“Çevrenizdeki insanları, toprak kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarır mısınız?” sorusu ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelik

öğrencilerinin %67,1’i “bazen”, Orman Fakültesi öğrencilerinin %45,0’i “her zaman” cevabını vermişlerdir (Tablo 6).

Tablo 7: Öğrencilerin ekolojik dengeye ilişkin görüşlerinin dağılımı ($n:130$)

		Hemşirelik		Orman Fakültesi		p
		n	%	n	%	
Evli olsaydınız/iseniz, ekolojik dengeyi göz önüne alarak nüfus planlamasına dikkat edermisiniz?	Asla	4	5,70	12	20,00	$X^2=6,573$ $p=0,037$
	Bazen	26	37,10	22	36,70	
	Her Zaman	40	57,10	26	43,30	
İnsanlık için, insanlar ve hayvanlar üzerinde her türlü deney yapılmasını uygun görüyor musunuz?	Asla	32	45,70	31	51,70	$X^2=1,780$ $p=0,411$
	Bazen	34	48,60	23	38,30	
	Her Zaman	4	5,70	6	10,00	
Çevrenizdeki insanları, ekolojik dengeyi koruması konusunda duyarlı olmaları için uyarırmısınız?	Asla	5	7,10	4	6,70	$X^2=0,297$ $p=0,862$
	Bazen	47	67,10	38	63,30	
	Her Zaman	18	25,70	18	30,00	

Öğrencilerin ekolojik dengeye ilişkin görüşleri incelendiğinde “Evli olsaydınız/iseniz, ekolojik dengeyi göz önüne alarak nüfus planlamasına dikkat edermisiniz?” sorusu ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelik öğrencilerinin %5,7’si asla, %37,1’si bazen, %57,1’i her zaman; Orman Fakültesi öğrencilerinin %20,0 si asla, %36,7’si bazen, %43,3’ü her zaman cevabını vermişlerdir (Tablo 7).

Öğrencilerin çevre konusundaki çalışmalarına katılıma ilişkin görüşleri incelendiğinde “Çevre konusunda çalışan gönüllü kuruluşların çalışmalarına katılıyor musunuz?” sorusu ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin %50,0’si ve Orman Fakültesi öğrencilerinin %56,7’si “bazen” cevabını vermişlerdir (Tablo 8).

Tablo 8: Öğrencilerin çevre konusundaki çalışmalara katılımlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı (n:130)

		Hemşirelik		Orman Fakültesi		p
		n	%	n	%	
Çevre konusunda yapılan seminer, panel, konferans gibi bilimsel çalışmalara katılıyor musunuz?	Asla	16	22,90	7	11,70	$X^2=2,846$ p=0,241
	Bazen	47	67,10	47	78,30	
	Her Zaman	7	10,00	6	10,00	
Çevre konusunda çalışmaya gönüllük kuruluşları için çalışmalarına katılmıyorsunuz?	Asla	33	47,10	18	30,00	$X^2=7,300$ p=0,026
	Bazen	35	50,00	34	56,70	
	Her Zaman	2	2,90	8	13,30	

Tablo 9: Öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında aldıkları çevre eğitimine ilişkin görüşlerinin dağılımı (n:130)

		Hemşirelik		Orman Fakültesi		p
		n	%	n	%	
Hava kirliliği konusunda bilinçlenmeniz için yeterli eğitim aldığınızı inanıyor musunuz?	Hayır	33	47,10	15	25,00	$X^2=12,869$ p=0,002
	Kısmen	32	45,70	28	46,70	
	Evet	5	7,10	17	28,30	
Su kirliliği konusunda bilinçlenmeniz için yeterli eğitim aldığınızı inanıyor musunuz?	Hayır	28	40,00	16	26,70	$X^2=4,902$ p=0,086
	Kısmen	33	47,10	28	46,70	
	Evet	9	12,90	16	26,70	
Toprak kirliliği konusunda bilinçlenmeniz için yeterli eğitim aldığınızı inanıyor musunuz?	Hayır	28	40,00	15	25,00	$X^2=12,143$ p=0,002
	Kısmen	37	52,90	27	45,00	
	Evet	5	7,10	18	30,00	
Ekolojik denge konusunda bilinçlenmeniz için yeterli eğitim aldığınızı inanıyor musunuz?	Hayır	30	42,90	13	21,70	$X^2=15,467$ p=0,000
	Kısmen	37	52,90	31	51,70	
	Evet	3	4,30	16	26,70	

Öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında aldıkları çevre eğitimine ilişkin görüşleri incelendiğinde “Hava kirliliği konusunda

bilinçlenmeniz için yeterli eğitim aldığınızı inanıyor musunuz?” sorusu ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur

($p<0.05$). Hemşirelik öğrencileri çoğunlukla (%47,1) “hayır”, Orman Fakültesi öğrencileri ise çoğunlukla (%46,7) “kısmen” cevabını vermişlerdir. “Toprak kirliliği konusunda bilinçlenmeniz için yeterli eğitim aldığınıza inanıyor musunuz?” sorusu ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelik öğrencilerinin %52,9’u, Orman Fakültesi öğrencilerinin %45,0’i “kısmen” cevabını vermişlerdir. “Ekolojik denge konusunda bilinçlenmeniz için yeterli eğitim aldığınıza inanıyor musunuz?” sorusu ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelik öğrencilerinin %52,9’u Orman Fakültesi öğrencilerinin %51,7’si “kısmen” cevabını vermişlerdir (Tablo 9).

TARTIŞMA

Öğrencilerin çevre ile ilgili faaliyetleri incelendiğinde %28,5’i çevre konusundaki yayınları takip ettiğini, %61,5’i kitle iletişim araçlarının çevre bilinci oluşturduğunu düşündüğünü, %7,7’si çevre çalışmalarının yeterli olduğunu, %13,8’i çevre kurul faaliyetine katıldığını belirtmiştir. Sarıgöz’ün (2013) çalışmasında ise öğrencilerin Çevresel Davranış Alt Ölçeğine verdikleri cevaplarından en düşük aritmetik ortalamaya sahip olan son üç madde, “Çevre ile ilgili gelişmeleri günlük gazetelerden takip ediyorum”, “Çevre ile ilgili bilimsel makaleleri takip ediyorum” ve “Çevre ile ilgili popüler dergileri takip

ediyorum” maddesidir. Her iki araştırma sonuçları gösteriyor ki, öğrencilerin yazılı kaynakları takip etme alışkanlıkları oldukça yetersizdir, ancak çalışmamıza katılan öğrencilerin yarısından fazlası kitle iletişim araçlarının bilgilendirme konusunda etkin olabileceğini belirtmiştir. Vaizoğlu ve arkadaşlarının (2005) tıp fakültesi son sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin %90,1’i televizyonu, %80,4’ü ise gazeteleri çevre ile ilgili bilgilendirme kaynağı olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu nedenle yayınların takip edilmesi için görsel iletişim araçları gibi dikkat çekici olması gerekmektedir.

Öğrencilerin hava kirliliğine karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, “Kendi aracınız olsa bile, hava kirliliğine yol açmamayı dikkate alarak toplu taşıma araçları kullanır mısınız?” sorusu ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Orman Fakültesi öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerinden daha duyarlı oldukları görülmüştür. Diğer ifadeler incelendiğinde ise bölümler arasında anlamlı bir fark yoktur. Demirbaş ve Pektaş’ın (2009) çalışmasında ise öğrencilerin, “çevre ile ilgili önemli buldukları sorunlar” sorusuna verdikleri cevaplarda, ilk üç sırayı %48.83 ile çevre kirliliği, %39.53 ile hava kirliliği ve %23.26 ile atıklar almıştır. Özdemir ve arkadaşlarının (2004) araştırmasında öğrencilerden, dünyada çevre ile

ilgili önemli buldukları sorunları belirtmeleri istendiğinde, belirtilen sorunlar içinde ilk üç sırada %37.5 oran ile hava kirliliği, %36.2 ile atıklar ve %30.6 ile ormanların azalması yer almıştır. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin hava kirliliğini önemli bir sorun olarak gördükleri saptanmıştır.

Öğrencilerin toprak kirliliğine karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde “Yetiştirilmesi için uygun koşulları dikkate alarak fidan diker misiniz?” ve “Çevrenizdeki insanları, toprak kirliliği konusunda duyarlı olmaları için uyarır mısınız?” soruları ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Orman Fakültesi öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerinden daha duyarlı oldukları görülmüştür. Keleş ve arkadaşları çalışmalarında, doğa eğitimi programının bireylerin çevre bilincine, tutumlarına ve davranışlarına önemli ölçüde etki ettiğini ve kalıcılık sağladığını belirtmişlerdir. Güler (2009) ise çalışmasında doğa eğitime dayalı çevre eğitimi uygulamalarının çevre ile ilgili bilgili edinmede etkili olduğunu bildirmektedir. Bu araştırma sonuçlarına bakıldığında Orman Fakültesi öğrencilerinin aldıkları çevre eğitimi nedeniyle, daha duyarlı olmaları doğal bir süreçtir.

Öğrencilerin ekolojik dengeye ilişkin görüşleri incelendiğinde “Evli olsaydınız/iseniz, ekolojik dengeyi göz önüne alarak nüfus planlamasına dikkat eder mi-

siniz?” sorusu ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin çevre konusundaki çalışmalara katılıma ilişkin görüşleri incelendiğinde “Çevre konusunda çalışan gönüllü kuruluşların çalışmalarına katılıyor musunuz?” sorusu ile bölümler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Her iki soruda da Orman Fakültesi öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerinden daha duyarlı oldukları görülmüştür. Soran ve arkadaşlarının çalışmalarında “çevre korumada üniversitelere düşen görevler nelerdir” sorusunu öğrencilerin %48' i "çeşitli faaliyetlerle toplumu ve öğrencileri bilinçlendirmek" şeklinde çok genel olarak yanıtlamıştır. Bizim araştırma sonucumuzda dikkate alındığında çevre ile ilgili faaliyetler düzenleyerek öğrencilerin çevre farkındalığının oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Çalışma bulgularımız genel olarak ele alındığında, Orman Fakültesi öğrencilerinin hemşirelik öğrencilerinden daha duyarlı oldukları görülmektedir. Yapılan istatistiksel çalışmalarda, alınan toplam puanlar (Hemşirelik 49.7 ± 6.0 ; Orman Fakültesi 52.3 ± 7.6) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Çevre ile ilgili dersleri daha yoğun olarak alan Orman Fakültesi öğrencilerinin puanlarının daha yüksek olması beklenen bir sonuç olmuştur. Diğer araştırma sonuçları incelendiğinde, Kahyaoğlu ve arkadaşları

(2008) araştırmalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmasa da fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumlarını sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulmuştur. Çabuk ve Karacaoğlu (2003) araştırmalarında sınıf öğretmeni adaylarının çevre duyarlılıklarını sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulmuştur. Bu sonucun aksine Kayalı (2010) yaptığı araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumlarını sınıf öğretmeni adaylarına göre daha yüksek bulmuştur. Yıldırım ve arkadaşlarının (2012) çalışmalarında ise bölümlere göre öğretmen adayları arasında çevre sorunlarına karşı duyarlılıkları incelendiğinde anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızın sonucunda, öğrencilerin çok azı boş zamanlarında doğa ile ilgilendiğini, az bir kısmı çevre konusundaki yayınları takip ettiğini ve çoğunluğu kitle iletişim araçlarının çevre bilinci oluşturduğunu belirtmiştir. Orman Fakóltesi öğrencilerinin çevre duyarlılığının hemşirelik öğrencilerinden daha iyi olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularının, üniversitelerdeki çevre eğitimine ışık tutacağı ve yeni araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca tüm eğitim imkânlarından ya-

rarlanılarak kişilere çevre bilincinin verilmesi ve çevre duyarlılığının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, okul öncesi eğitimden başlamak üzere, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak sıralanan örgün eğitimde, çevre eğitime yönelik programların hazırlanması ve çevre eğitimi konularının öğrencilerin gelişimine uygun olacak biçimde verilmesi önerilmektedir (Ercengiz ve ark. 2014; Meydan ve Doğu 2008).

KAYNAKLAR

Altın M, Bacanlı H, Yıldız K. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Özet Kitabı. Ankara 16- 18 Eylül 2002

Ay FA. Sağlık Uygulamalarında Temel Kavram ve Beceriler. 4.Baskı. ISBN: 978-975-420-858-0. Nobel Tıp Kitabevleri. İstanbul.2012:5-7

Bonnett M. Environmental education and the issue of nature. Journal of Curriculum Studies. 2007;39 (6): 707–721

Çabuk B, Karacaođlu C. Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi. 2003;36 (1-2): 189-198

Demirbaş M, Pektaş HM. İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Sorunu İle İlişkili Temel

Kavramları Gerçekleştirme Düzeyleri. Necatibey Eğitim Fakóltesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED). 2009; 3(2): 195-211

Deniş H. ve Genç H. Çevre bilimi dersi alan ve almayan sınıf öğretmenliği öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumları ve çevre bilimi dersindeki başarılarının karşılaştırılması. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi. 2007;8 (13): 20-26

Ek HN, Kılıç N, Öğdüm P, Düzgün G, Şeker S. Adnan Menderes Üniversitesinin Farklı Akademik Alanlarında Öğrenim Gören İlk ve Son Sınıf Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları ve Duyarlılıkları. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2009;17(1): 125-136

Ercengiz M, Kurt SK, Polat S. Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Duyarlılıklarının İncelenmesi (Ağrı İli Örneği). Ekev Akademi Dergisi. 2014; Yıl:18 Sayı: 59:119- 132

Güler T. Ekolojik temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitimine karşı görüşlerine etkisi. Eğitim ve Bilim. 2009;34 (151): 30-43

Haktanır G. ve Çabuk B. Okulöncesi Dönemindeki Çocukların Çevre Algıları. IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi Bildiri Kitabı. Hacettepe. Ankara. 2000;76-82.

Hoeg J. Consilience, ecocriticism, andecological destruction. Politicsand Culture. 2010;5(2): 75-86

Kahyaođlu M, Daban Ş. ve Yangın S. İlköğretim Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakóltesi Dergisi. 2008;(11): 42-52

Kaya E, Akıllı M, Sezek F. Lise Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi. 2009;9 (18): 43-54.

Kayalı H. Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. Marmara Coğrafya Dergisi.2010;(21): 258-268

Keleş Ö, Uzun N. ve Varnacı-Uzun F. Thechange of teachercandidates' environmental consciousness, attitude, thought and behaviors with naturetraining Project and the assessment of itspermanence. Electronic Journal of SocialSciences. 2010;9 (32): 384-401

Meydan A, Dođu S. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Çevre Sorunları Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi Dergisi. 2008;(26): 267 -277

Özdemir O, Yıldız A, Ocaktan E ve Sarışen Ö. Tıp Fakóltesi Öğrencilerinin Çevre Sorunları Konusundaki Farkındalık Ve Duyarlılıkları. Ankara Üniversitesi Tıp Fakóltesi Mecmuası. 2004;57(3): 117-127

Sarıgöz O. Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre İle İlgili Davranış ve Düşüncelerinin Değerlendirilmesi. YYÜ Eğitim Fakóltesi Dergisi. 2013; Cilt:X, (1): 87-105

Soran H, Morgil Fİ, Yücel S, Atav E ve Işık S. Biyoloji Öğrencilerinin Çevre Konularına Olan İlgilerinin Araştırılması ve Kimya Öğrencileri ile Karşılaştırılması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi. 2000;18: 128 -139

Uzun N, Sağlam N. Sosyo-Ekonomik Durumun Çevre Bilinci ve Çevre Akademik Balarısı Üzerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi. 2005;29: 194-202

Vaizoglu S, Altıntaş H, Temel F, Ahrabi AF, Aydoğan D, Bostancı S, Duran A, Koçkesen D, Turan N, Güler Ç. Bir Tıp Fakóltesi Son Sınıf Öğrencilerinin Çevre Bilincinin Değerlendirilmesi. Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni. 2005;4 (4): 151-171.

Williamson, D. and Lynch-Wood, G. A new paradigm for SME environmental practice. The TQM Magazine. 2001;13(6): 424-432.

Yıldırım C, Bacanak A. ve Özsoy S. Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Karşı Duyarlılıkları. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2012;20(1):121-134